

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในปัจจุบัน โลกเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันกันสูง ซึ่งนับวันยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากยิ่งขึ้น ในขณะที่ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้น ประเทศไทยจึงได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันนั้น โดยได้รับผลกระทบ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งเห็นได้ชัดจากสภาพปัญหาในวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้น จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าในสังคมไทยจะมีการปรับตัว เปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองอย่างไร เพื่อให้สามารถเอาชนะวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นได้ การศึกษาจึงว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม การทำให้บุคคลในชาติ มีคุณภาพ มีศักยภาพ เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศนั้น ต้องอาศัยกระบวนการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ การศึกษาช่วยสร้างความรู้ ความคิด ทักษะ เจตคติให้คนไทยรู้จักตนเอง รู้จักชีวิต เข้าใจสังคม และสิ่งแวดล้อม ที่ตนอาศัยแล้วนำความรู้ความเข้าใจมาแก้ปัญหา รวมทั้งสร้างสรรค์ชีวิต และสังคมให้ดีขึ้น ดังนั้น จะเห็นว่าการศึกษามีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ (ภารดี อนันต์นาวี.

2551 : 321)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ในมาตรา 80 ได้บัญญัติว่ารัฐต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการจัดการศึกษาไทยในทุก ระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษา แห่งชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของ สังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กร ทางศาสนาและเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่า เทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. 2551 : 50)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านการ บริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยัง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง โดยการให้ความสำคัญกับการปฏิรูปด้านต่าง ๆ คือปฏิรูประบบการศึกษา ปฏิรูปการเรียนรู้ ปฏิรูประบบการบริหาร การจัดการศึกษา ปฏิรูปครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ปฏิรูประบบทรัพยากรเพื่อการลงทุนทางการศึกษา ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายในการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาโดยการปฏิรูปการศึกษา แล้ว กำหนดแนวทางในการปฏิรูปไว้ 4 ด้าน คือการปฏิรูปสถานศึกษา การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา การปฏิรูปหลักสูตรและการปฏิรูปกระบวนการจัดการเรียนการสอน และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 44 กำหนดเจตนารมณ์ให้สถานศึกษา เป็นนิติบุคคลมีอิสระคล่องตัวในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยนำแนวคิดหลักของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เน้นการบริหารในรูปองค์กรบุคคล คือคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยวิธีการบริหารแบบมีส่วนร่วม กระจายอำนาจจากส่วนกลางและเขตพื้นที่ การศึกษาไปยังสถานศึกษา ส่งผลให้สถานศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550 : 2-3)

ผู้บริหารสถานศึกษาเปรียบเสมือนเสาหลักที่สำคัญยิ่งต่อหน่วยงาน ต่อผู้ได้บังคับบัญชา และต่อผลงานอันเป็นส่วนรวม คุณภาพและบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์อย่าง ใกล้ชิดกับคุณภาพของสถานศึกษา รวมทั้งผลสะท้อนต่อผลงานและวิธีปฏิบัติงานของสถานศึกษา แต่ละแห่งอย่างมาก สมรรถนะของผู้บริหาร เป็นดัชนีบ่งบอกถึงความสำเร็จของการบริหารการที่ ผู้บริหารมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการบริหารสถานศึกษา จะเป็นสิ่งช่วยให้การจัดการศึกษา สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี (ปรียาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์. 2553 : 8) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็น บุคลากรหลักที่สำคัญต่อการบริหารและจัดการศึกษา โดยอำนวยความสะดวก ประสานการจัด การศึกษาทุกภาคส่วนทำให้การศึกษามุ่งบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ ในการนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึง จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการบริหารให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา และต้องมีภาวะ ผู้นำทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม ความสามารถในการบริหารและความรู้ความเข้าใจในแนวทาง การบริหารและการจัดการศึกษา (ธีระ รุญเจริญ. 2553 : 8)

ผู้นำในสถานศึกษาทุกระดับมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในสถาน ศึกษาเป็นผู้มีบทบาททั้งในการสร้างสรรค์และทำลาย จึงกล่าวได้ว่า คุณภาพของสถานศึกษาจะ เกิดขึ้นได้หรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นตัวแปรสำคัญที่สร้างสรรค์ให้เกิดคุณภาพขึ้น (สงบ ประเสริฐพันธุ์. 2543 : 79) ซึ่งภายใต้การบริหารจัดการหรือการใช้ภาวะผู้นำในยุคโลกาภิวัตน์ ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่จะต้องสร้างภาพพจน์ใหม่ให้เป็นผู้ นำทางวิชาการนำแนวคิดใหม่ๆ ไปสู่ การปฏิบัติ ให้เป็นผู้ นำการเปลี่ยนแปลงทั้งวิธีการบริหารจัดการ หรือกระบวนการจัดการเรียน การสอน นั่นคือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ต้องเป็นผู้จุดประกายความคิด ในการพัฒนาคุณภาพงานในสถานศึกษา ผู้บริหารยุคใหม่จะต้องทำให้บุคลากรได้ตระหนักและ

ให้ความสำคัญ ทั้งงานวิชาการ งานวิจัย ศึกษาความรู้ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพราะว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่ทั้งผู้นำและผู้ตามต่างยกระดับคุณธรรมและจริยธรรมสูงขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องการ อย่างมากในปัจจุบันนี้ เพราะคนเริ่มขาดคุณธรรมและเห็นแก่ตัว ไม่มีความเสียสละ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งเป็นอุปสรรคอันยิ่งใหญ่ของการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ (สงบ ประเสริฐพันธ์. 2543 : 96)

จากความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวและบทบาทอันสำคัญยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำ และพร้อมที่จะทำการเปลี่ยนแปลงในทางที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ จากการศึกษากภาวะผู้นำพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีแนวคิดที่ผู้นำจะต้องเป็นผู้เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของผู้ตามให้เกิดความพยายามที่จะปฏิบัติงานเกินเป้าหมายที่กำหนด ต้องเปลี่ยนทัศนคติ ความเชื่อ แรงจูงใจ และความเชื่อมั่นของผู้ตามให้มีภาวะผู้นำในระดับสูงซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงหรือภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ (Transformational Leadership) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านการสร้างบารมี (Charisma) หรือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence) เป็นลักษณะเฉพาะตัวที่ผู้ตามจะต้องเชื่อถือศรัทธา ย่อมปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) คือการที่ผู้นำใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อชักนำให้ผู้ตามเห็นคุณค่าของงาน และปฏิบัติงานโดยไม่เห็นประโยชน์ส่วนตัว ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) คือ การที่ผู้นำพยายามที่จะกระตุ้นให้ผู้ตามใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาโดยรอบคอบ ใช้เหตุผล และ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration) คือผู้นำจะคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทำให้การมอบหมายงานตามความถนัดที่ผู้ตามพอใจทำให้งานมีประสิทธิภาพ (Bass, 1999. อ้างถึงใน รัตติกรณ์ จงวิศาล. 2543 : 22 - 24) ซึ่งสอดคล้องกับภาวะผู้นำที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันที่ต้องใช้ศักยภาพส่วนบุคคล ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา และมีความเป็นสากลเหมาะสมกับยุคโลกาภิวัตน์ (รัตติกรณ์ จงวิศาล. 2543 : 15)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาและให้บริการด้านการศึกษาในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 18 อำเภอ ในปีการศึกษา 2553 มีสถานศึกษา จำนวน 55 แห่ง ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 55 คน ครูผู้สอน จำนวน 2,085 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 717 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24. 2553 : 5) จากรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ปีการศึกษา 2552 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน นักเรียนขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดเชิงสร้างสรรค์ และจากสรุปผลการประเมินรับรองคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนของสำนักงาน

รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า มีสถานศึกษาที่ยังไม่ผ่านการรับรองคุณภาพสถานศึกษาภายนอก ผลการประเมินดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงมาตรฐานการบริหารการศึกษาของสถานศึกษา บางแห่งยังไม่มี การขับเคลื่อนเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาเท่าที่ควร สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ ได้สรุปผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนจาก สมศ. พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมในการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550 : 2) เช่นเดียวกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้สรุปว่า การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันที่ประสบกับอุปสรรคจนไม่สามารถบริหารงานได้บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่วางไว้เป็นเพราะผู้บริหารแต่ละสถานศึกษามีวิธีการบริหารที่แตกต่างกัน และมุ่งบริหารตามภาระหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายเพียงอย่างเดียว ซึ่งไม่เพียงพอที่จะทำให้สถานศึกษาไปสู่เป้าหมายได้ และจากการประชุมคณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญกับการปฏิรูป การเรียนการสอนของครูและไม่ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 34) ดังนั้น การบริหารและจัดการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ ผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องมีศักยภาพและใช้ภาวะผู้นำอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต โดยมีภาวะผู้นำที่มีสมรรถนะในการบริหาร การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ในการสร้างและพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยมุ่งผลประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร (ธีระ รุญเจริญ. 2553 : 163)

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสภาพปัญหาข้างต้น สรุปได้ว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญยิ่งต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาให้ทันต่อความก้าวหน้าของโลกเทคโนโลยี ซึ่งเปลี่ยนแปลงด้านข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีทักษะความรู้ ความสามารถของการบริหารให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ว่าในสถานการณ์ปัจจุบันผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใดที่จะนำสถานศึกษาสู่ความสำเร็จ ผู้ที่จะสะท้อนภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารได้ดีที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครู และประธานกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา และนำไปประกอบการพัฒนาตนเอง ให้เป็นผู้บริหารที่มีคุณภาพ ด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรบริหารงาน เพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นทางหนึ่งที่จะส่งเสริมคุณภาพทางการศึกษาของเยาวชนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทฤษฎีของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 อยู่ในระดับใด
2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทฤษฎีของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ที่มีสถานภาพต่างกัน แตกต่างหรือไม่อย่างไร
3. มีข้อเสนอแนะอะไรบ้างในการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทฤษฎีของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทฤษฎีของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทฤษฎีของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ที่มีสถานภาพต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทฤษฎีของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

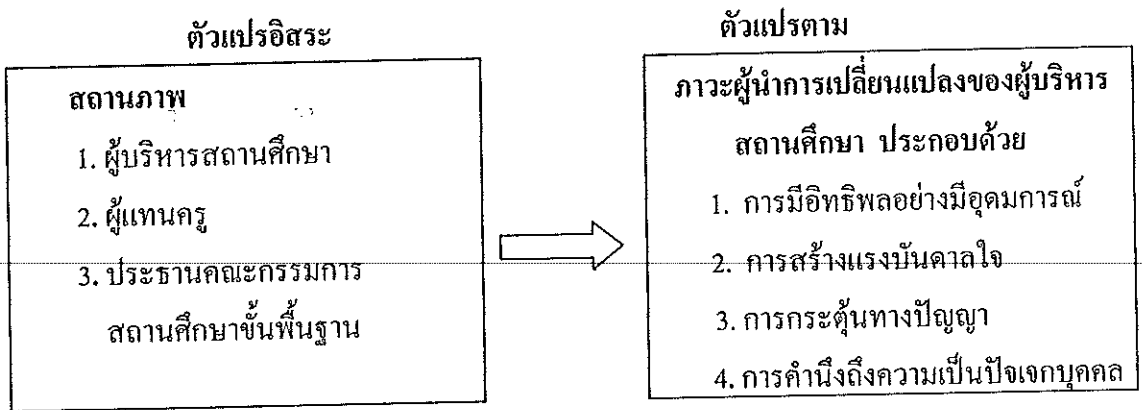
สมมติฐานการวิจัย

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพต่างกัันมีความเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 แตกต่างกััน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยนี้ได้นำมาจากแนวคิดของเบส (Bass, 1999. อ้างถึงใน รัตติกร จงวิศาล. 2543 : 22-24) เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership)

ทั้ง 4 ด้าน คือ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางปัญญา 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และนำเสนอตามแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 55 คน ผู้แทนครู จำนวน 55 คน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 55 คน รวมทั้งสิ้น 165 คน จากจำนวนสถานศึกษา 55 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ปีการศึกษา 2553

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 48 คน ผู้แทนครู จำนวน 48 คน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 48 คน รวมทั้งสิ้น 144 คน จากจำนวนสถานศึกษา 48 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ปีการศึกษา 2553 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 40) จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้สถานศึกษาเป็นหน่วยสุ่ม

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) มี 3 ตัวแปร ได้แก่

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น

2.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

2.1.2 ผู้แทนครู

2.1.3 ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 24 ตามองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดของเบส (Bass, 1999, อ้างถึงใน รัตติกง จงวิศาล, 2543 : 22-24) ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

2.2.1 การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (Idealized Influence)

2.2.2 การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation)

2.2.3 การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation)

2.2.4 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration)

นิยามศัพท์เฉพาะ

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษา แสดงให้เห็นในการบริหารหรือการปฏิบัติงานที่เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง ความพยายามของบุคลากรให้สูงขึ้น โดยการยกระดับแรงจูงใจของบุคลากร ให้เกิดความต้องการและความพึงพอใจมากกว่าที่เป็นอยู่และตระหนักถึงคุณค่าของจุดมุ่งหมาย เป็นผลให้เกิดการปฏิบัติงานเกินความคาดหวัง มีศักยภาพในการปฏิบัติงานและเป็นนักพัฒนา ทำให้การบริหารงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามแนวคิดของเบส (Bass, 1999) ประกอบด้วย

การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษา ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการบริหาร ทำให้บุคลากรเกิดความภาคภูมิใจ และให้การยอมรับ ยกย่อง เคารพ นับถือ เชื่อมั่น ศรัทธา ไว้วางใจ และมีความยินดีที่จะทุ่มเทการปฏิบัติงานตามภารกิจ สิ่งที่ผู้บริหารต้องปฏิบัติเพื่อให้บรรลุถึงคุณลักษณะนี้คือ ต้องมีวิสัยทัศน์ และสามารถถ่ายทอดไปยังผู้ร่วมงาน มีความเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีความยุติธรรม มีคุณธรรมจริยธรรม มีความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการปฏิบัติงานตามภารกิจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

การสร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษา แสดงให้เห็นในการบริหารที่เป็นกระบวนการจูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจให้กับบุคลากร โดยการสร้างแรงจูงใจภายใน สร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เชื่อมั่นในตัวผู้ร่วมงานว่าสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จ กระตุ้นให้ผู้ร่วมงานทำงานร่วมกันเป็นทีม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระตุ้นจิตวิญญาณของทีม (Team Spirit) ให้มีชีวิตชีวา มีการแสดงออกถึงความกระตือรือร้น โดยการ สร้างเจตคติที่ดีในการทำงาน และเสียสละอุทิศตนในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ

การกระตุ้นทางปัญญา หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษา แสดงให้เห็นถึง การบริหารที่เป็นกระบวนการกระตุ้นบุคลากรให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน และ ตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหา โดยให้เหตุผลอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการแบบใหม่ที่ดีกว่าเดิม ส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองให้ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มี ประสิทธิภาพตามเป้าหมาย

การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษา แสดงให้ เห็นถึงการดูแลเอาใจใส่บุคลากรเป็นรายบุคคล ทำให้รู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญ มีการกระจาย อำนาจ มอบหมายงานอย่างเหมาะสมตามความรู้ความสามารถความถนัดและความแตกต่างระหว่าง บุคคล มีการนิเทศติดตามงาน แนะนำ ช่วยเหลือบุคลากร ส่งเสริมการพัฒนาตนเองและพัฒนา บุคลากรให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ผู้บริหารจะต้องเปิดโอกาสให้ บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน และชื่นชมในความสามารถและผลงานของ บุคลากร

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครู และ ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามระเบียบกฎกระทรวงว่าด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2546

สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 หมายถึง หน่วยงานของราชการที่มีฐานะ เทียบเท่าระดับกอง ซึ่งรับผิดชอบในการจัดการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 18 อำเภอ 55 โรงเรียน

ทรศนะ หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึก หรือการรับรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อใช้เป็นข้อมูลและเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น